

รายวิชา ประวัติศาสตร์

รหัสวิชา ส23104

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผู้สอน

ครูจงรักษ์ แสนแอ่น

เรื่อง

การอนุรักษ์ภูมิปัญญา
และวัฒนธรรมไทย
สมัยรัตนโกสินทร์

การอนุรักษ์ภูมิปัญญา
และวัฒนธรรมไทย
สมัยรัตนโกสินทร์

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. จากกรณีศึกษานักเรียนสามารถ
ระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์
ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย
สมัยรัตนโกสินทร์ได้อย่างถูกต้อง

จุดประสงค์การเรียนรู้

2. จากกรณีศึกษานักเรียนสามารถ
นำเสนอแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญา
วัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์
ได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์

จุดประสงค์การเรียนรู้

3. นักเรียนสามารถอภิปราย
ความสำคัญของภูมิปัญญาและ
วัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์
ได้อย่างสมเหตุสมผล

ภาพที่ 1 จารึกบนกำแพงที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร (วัดโพธิ์)
เกี่ยวกับเส้นหลักที่สำคัญของร่างกายมนุษย์รวม 10 เส้น และเส้นอื่น ๆ

ที่มา : <https://portal.weloveshopping.com/blog/10357/thai-massage-2>

ภาพที่ 2 การสอนวิธีนวดแผนไทยโบราณให้กับชาวต่างชาติ

ที่มา: <https://healthhub.mome.co/itmmessage/sample-page/>

คำถาม?

1.

จากภาพทั้งสองข้างต้นเป็นภูมิปัญญาด้านใด
ในสมัยรัตนโกสินทร์

ภูมิปัญญาการวางแผนไทยโบราณ

คำถาม?

2.

นักเรียนเคยพบเห็นหรือเคยเรียนรู้เกี่ยวกับ
ภูมิปัญญาการนวดแผนไทยโบราณหรือไม่

คำถาม?

3.

แหล่งเรียนรู้สำคัญเกี่ยวกับภูมิปัญญา
การนวดแผนไทยโบราณของประเทศไทยอยู่ที่ใด

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม
ราชวรมหาวิหารหรือวัดโพธิ์

คำถาม?

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ภูมิปัญญา
การนวดแผนไทยโบราณคืออะไร

4.

มาจากปัญหาด้านสุขภาพของคนไทย การนวดแผนไทย
โบราณช่วยคลายเส้นและลดอาการปวดเมื่อยของร่างกาย

คำถาม?

5.

การสอนวิธีนวดแผนไทยโบราณให้กับชาวต่างชาติ
ส่งผลต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย
สมัยรัตนโกสินทร์อย่างไร

5.

การสอนวิธีนวดแผนไทยโบราณให้กับชาวต่างชาติ
ส่งผลต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย
สมัยรัตนโกสินทร์อย่างไร

การสอนวิธีนวดแผนไทยโบราณให้กับชาวต่างชาติ
นับเป็นการเผยแพร่ความรู้และส่งเสริมให้ภูมิปัญญา
และวัฒนธรรมไทยก้าวไกลสู่สากล ทำให้เกิดความนิยม
และสืบทอดภูมิปัญญาการนวดแผนไทยโบราณ

กรณีศึกษา

เรื่อง

“สแน็คบานาน่า”

กรณีศึกษาเรื่อง “สแน็คบานาน่า”

กลุ่มสหวิพฒนากล้วยน้ำว้าไทย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีสมาชิกกว่า 100 คน นำกล้วยน้ำว้ามาแปรรูปในรูปแบบของสแน็คหรือขนมรับประทานหลากหลายรสชาติ ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน หรือ มขช. ทำให้ขายดีทั้งในและต่างประเทศ

คุณจินตนา สระสำอาจ ประธานกลุ่ม จบการศึกษาด้านเศรษฐศาสตร จากวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอี่ยมละออ อดีตเคยเป็นลูกจ้างรับผิดชอบด้านการวิจัยในบริษัทเอกชนที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อาหารกระทั้ง พ.ศ. 2540 ประสบวิกฤตเศรษฐกิจจึงตัดสินใจกลับบ้านเกิด

ค้าปลีฟ่งสมอ เป็นที่ราบลุ่ม ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรโดยปลูกกล้วยน้ำว้าเป็นหลัก ช่วงนั้นกล้วยน้ำว้ากำลังล้นตลาด ราคาตก เกษตรกรเดือดร้อนหนัก จึงนำความรู้ และประสบการณ์จากดวงอาหาร เพิ่มมูลค่าให้ผลไม้ที่มีอยู่มากในท้องถิ่น เป็นกล้วยปรุงรสในรูปแบบขนมขบเคี้ยวใช้เงินทุนเริ่มต้น 50,000 บาท

“ช่วงนั้นชนมมมันฝรั่งยี่ห้อหนึ่งได้รับความนิยมมาก ซึ่งเป็นอาหารที่ไม่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ประกอบกับในท้องถิ่นมีกล้วยอยู่มาก สินค้าล้นตลาด ทำให้เกิดความคึกคัก หากนำกล้วยมาแปรรูปเป็นสแน็ค จะทำให้เด็ก ๆ มีขนมกินเล่นที่อร่อยและมีประโยชน์ นอกจากนั้น ยังได้ช่วยเหลือเกษตรกรในท้องถิ่นด้วย”

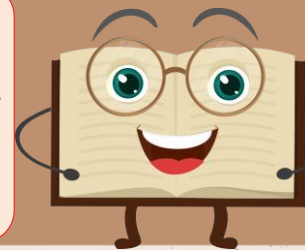
คุณจินตนาจึงรวมกลุ่มกับชาวบ้านค้าปลีฟ่งสมอและพื้นที่ใกล้เคียงรวมประมาณ 100 คน กระจางงาน 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายทอด ฝ่ายปรุงรสและบรรจุ และฝ่ายขาย มาทำสแน็ค บานาน่า

วิธีการทำนำเอากล้วยน้ำว้าดิบมาหั่นเป็นชิ้นบางๆ จากนั้นนำไปทอดและปรุงรสชาติต่างๆ เช่น รสพิชซ่า รสบาร์บีคิว รสซอโกเลต โดยไม่ใช้ผงชูรสและวัตถุกันเสีย เช่นก่อนบรรจุของขาย ผลิตภัณฑ์ที่ออกมาจึงคล้ายกับมันฝรั่งทอด แต่ได้คุณประโยชน์มากกว่าหลายเท่า

สแน็คบานาน่าที่ผลิตได้ ถูกนำส่งร้านค้าต่างๆ ในจังหวัดกาญจนบุรี พื้นที่ใกล้เคียง และต่างประเทศ สร้างรายได้ให้กับกลุ่มสหวิพฒนากล้วยน้ำว้าไทยและชาวสวนกล้วยเป็นจำนวนมาก และพัฒนาความเป็นอยู่ของชาวบ้านให้ดีขึ้น

ที่มา: ศวงกมล โสทธิรสกุล. (2559). สแน็คบานาน่า. สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2560. เข้าใจได้จาก

<http://socialmon.wordpress.com/2010/09/17/บานาน่า-สแน็คเพื่อสุขภาพ/>

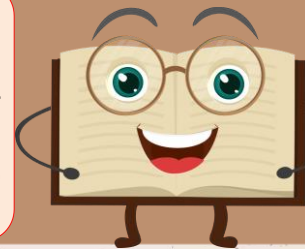
[illegible]

คำถาม ?

ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย
ที่ปรากฏในกรณีศึกษาคืออะไร

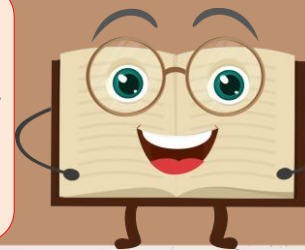
ภูมิปัญญาด้านการแปรรูป
และถนอมอาหาร

[illegible]

คำถาม ?

กรณีศึกษานี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับใคร

ชาวตำบลทุ่งสมอ อำเภอพนมทวน
จังหวัดกาญจนบุรี

[illegible]

คำถาม ?

ปัญหาที่เกิดขึ้นในกรณีศึกษานี้คืออะไร

ชาวตำบลทุ่งสมอประสบปัญหา
กล้วยน้ำว้าล้นตลาดและปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ
ทำให้ชาวทุ่งสมอมีรายได้ลดลง

คำอธิบาย "คำถาม"

คำถามที่ 1: ทำไมเราต้องรู้เรื่องประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมไทย? (ทำไมเราต้องรู้เรื่องประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมไทย?)

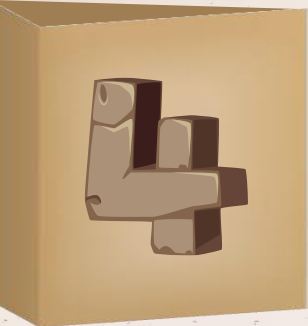
คำตอบ: เราต้องรู้เรื่องประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมไทย เพราะมันช่วยให้เราเข้าใจตัวเองและผู้อื่นมากขึ้น (มันช่วยให้เราเข้าใจตัวเองและผู้อื่นมากขึ้น)

คำถามที่ 2: ทำไมเราต้องรู้เรื่องประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมไทย? (ทำไมเราต้องรู้เรื่องประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมไทย?)

คำตอบ: เราต้องรู้เรื่องประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมไทย เพราะมันช่วยให้เราเข้าใจตัวเองและผู้อื่นมากขึ้น (มันช่วยให้เราเข้าใจตัวเองและผู้อื่นมากขึ้น)

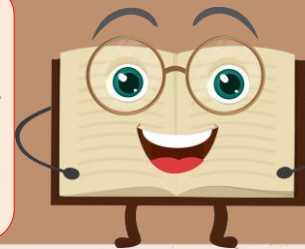
คำถามที่ 3: ทำไมเราต้องรู้เรื่องประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมไทย? (ทำไมเราต้องรู้เรื่องประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมไทย?)

คำตอบ: เราต้องรู้เรื่องประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมไทย เพราะมันช่วยให้เราเข้าใจตัวเองและผู้อื่นมากขึ้น (มันช่วยให้เราเข้าใจตัวเองและผู้อื่นมากขึ้น)

ปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลทำให้เกิดการสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาของชาวตำบลทุ่งสมอคืออะไร

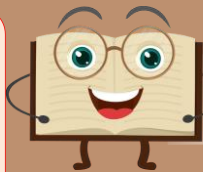
คือ สภาพทางภูมิศาสตร์ของตำบลทุ่งสมอ
มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่ม ชาวบ้านส่วนใหญ่นิยม
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยเฉพาะการปลูกกล้วยน้ำว้า

[illegible]

คำถาม ?

นอกจากปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์แล้ว
ยังมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์
ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

คำถาม?

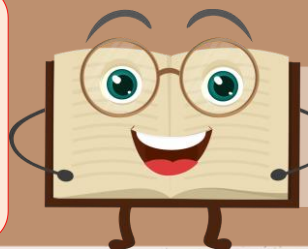

นอกจากปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์แล้ว
ยังมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์
ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

ปัจจัยด้านความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต
ได้แก่ ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค,
ปัจจัยเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อ,
ปัจจัยการรับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากภายนอก

หนังสือ "คำถาม" เล่มนี้
จัดทำขึ้นเพื่อเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็ก
และเยาวชนที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา
และวัฒนธรรมไทย
โดยมีเนื้อหาที่น่าสนใจและเข้าใจง่าย
เหมาะสำหรับใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน
หรืออ่านเพื่อความเพลิดเพลิน
และได้รับความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา
และวัฒนธรรมไทย
โดยมีเนื้อหาที่น่าสนใจและเข้าใจง่าย
เหมาะสำหรับใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน
หรืออ่านเพื่อความเพลิดเพลิน
และได้รับความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา
และวัฒนธรรมไทย

คำถาม ?

ชาวตำบลทุ่งสมอใช้ภูมิปัญญาใด ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

ด้านการแปรรูปและถนอมอาหาร
โดยนำกล้วยน้ำว้าที่ล้นตลาดมาแปรรูป
เป็นขนมกล้วยฉาบหลากหลายรสแล้วส่งจำหน่ายทั่วประเทศ

หนังสือ "คำถาม"

หนังสือเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชนที่สนใจในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของประเทศไทย โดยเนื้อหาในเล่มจะครอบคลุมถึงประวัติศาสตร์ของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวไทยในอดีตและปัจจุบัน

หนังสือเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชนที่สนใจในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของประเทศไทย โดยเนื้อหาในเล่มจะครอบคลุมถึงประวัติศาสตร์ของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวไทยในอดีตและปัจจุบัน

ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ภูมิปัญญาด้านการแปรรูป และถนอมอาหารของชาวตำบลทุ่งสมอเป็นอย่างไร

ชาวบ้านมีอาชีพเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว และทำให้เกษตรกร
ผู้ปลูกกล้วยน้ำว้ามีรายได้และตลาดระบายสินค้า
ที่แน่นอนและมั่นคง

กิจกรรม

“ภูมิปัญญาสร้างได้”

นักเรียนแบ่งกลุ่ม
จากนั้น ให้ตัวแทน
แต่ละกลุ่ม

ออกมารับกระดาศ
สุมเลือกกรณีศึกษา
กลุ่มละ 1 เรื่อง

กรณีศึกษาที่ 1 หมู่บ้านดอกจิก

หมู่บ้านดอกจิก ตั้งอยู่บนภูเขาแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ มีสภาพอากาศเย็นสบายตลอดทั้งปี ชาวบ้านส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเลี้ยงไหมและปลูกฝ้ายเพื่อส่งขาย ส่วนผู้หญิงในหมู่บ้านบางคนก็นำวัตถุดิบที่เหลือจากการขายมาทอเป็นผ้าเพื่อจำหน่ายที่ตลาดในหมู่บ้าน

กรณีศึกษาที่ 1 หมู่บ้านดอกจิก (ต่อ)

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันราคาฝ้ายและไหมตกลง
อย่างมาก และคนรุ่นใหม่มีความนิยมเสื้อผ้าไทยลดลง
เพราะคิดว่ามีลวดลายที่ดูไม่ทันสมัย จึงทำให้รายได้
จากการขายไหม ฝ้าย และผ้าไทยลดต่ำลง
ชาวบ้านดอกจิกจึงนัดประชุมกันเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

กรณีศึกษาที่ 2 หมู่บ้านข้าวหลามตัด

หมู่บ้านข้าวหลามตัด เป็นหมู่บ้านในจังหวัดหนึ่ง
ของภาคกลาง ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำท่าจีน
ทางทิศใต้ของหมู่บ้านมีป่าไผ่ขนาดใหญ่หลายสิบลไร่
ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร
โดยปลูกข้าวเป็นอาหารหลัก

กรณีศึกษาที่ 2 หมู่บ้านข้าวหลามตัด (ต่อ)

ต่อมาได้เกิดเหตุการณ์ข้าวล้นตลาด

ทำให้ราคาข้าวตกต่ำ ชาวนาขายข้าวได้ราคาไม่ดี

จนหลายครอบครัวเกิดหนี้สินเป็นจำนวนมาก

ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านข้าวหลามตัด จึงประชุม

ร่วมกับชาวบ้านเพื่อหาทางแก้ปัญหที่เกิดขึ้น

กรณีศึกษาที่ 3 หมู่บ้านโพธิ์ดำ

หมู่บ้านโพธิ์ดำเป็นหมู่บ้านติดทะเลอ่าวไทย
คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง
มานานหลายชั่วอายุคน โดยเฉพาะการจับปลา
ส่งขายเป็นรายได้หลักของหมู่บ้านแห่งนี้

กรณีศึกษาที่ 3 หมู่บ้านโพธิ์ดำ (ต่อ)

พบว่า จากการที่มีการนำเข้าปลาหูจากต่างประเทศ
เป็นจำนวนมาก ทำให้ราคาปลาลดต่ำลงและขายไม่ออก
จนชาวบ้านโพธิ์ดำที่ส่วนใหญ่จับปลาหูขาย
ได้รับความเดือดร้อน หากปล่อยไปนานวันเข้าคงไม่ดีแน่
ชาวบ้านโพธิ์ดำจึงร่วมมือกันเพื่อจัดการกับปลาหู
ที่ขายไม่ออก และทำให้ชาวบ้านมีรายได้ที่ดีอีกครั้ง

กรณีศึกษาที่ 4 หมู่บ้านโพธิ์แดง

หมู่บ้านโพธิ์แดงเป็นหมู่บ้านแห่งหนึ่ง
ในจังหวัดกาญจนบุรี อาชีพหลักของคนในหมู่บ้านแห่งนี้
คือ ปลูกกล้วย อ้อย ข้าวโพด และมันสำปะหลังส่งขาย
ให้กับพ่อค้าคนกลางและโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัด
ส่วนอาชีพเสริมของคนในหมู่บ้าน คือ การหาเห็ดโคน

กรณีศึกษาที่ 4 หมู่บ้านโพธิ์แดง (ต่อ)

ซึ่งเป็นเห็ดป่าหายากและมีราคาแพงชนิดหนึ่ง
จะขึ้นในช่วงเดือนกันยายน – ตุลาคม ของทุกปี
เนื่องจาก ช่วงนี้ราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ
ทำให้เกษตรกรในหมู่บ้านโพธิ์แดงหลายครอบครัว
ขาดทุนจากการทำการเกษตร ชาวบ้านจึงรวมตัว
ปรึกษาหารือกันเพื่อแก้ไขปัญหานี้

ประเด็น
การสร้างสรรค์
ภูมิปัญญา

1. ภูมิปัญญาที่ได้รับ

2. ชื่อภูมิปัญญา

3. สาเหตุที่สร้างสรรค์ภูมิปัญญา (ปัญหา)

4. วิธีทำ/วิธีการดำเนินงาน

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

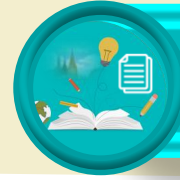
6. แนวทางการพัฒนาภูมิปัญญา
ที่สร้างสรรค์และยั่งยืนในอนาคต

สรุปบทเรียน

ปัจจัยใดบ้างที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย

สภาพภูมิศาสตร์ ลักษณะสังคม ความเชื่อ ความรู้
และประสบการณ์ของมนุษย์ ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์
ภูมิปัญญาเพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
ในชีวิตประจำวันได้

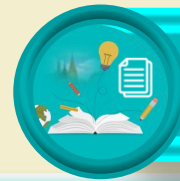
สรุปบทเรียน

ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย
มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างไร

ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยเป็นทั้งองค์ความรู้ ทักษะ
ความเชื่อ และพฤติกรรมของไทย เป็นการแสดงออกถึง
ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
และมนุษย์กับอำนาจเหนือธรรมชาติ

ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย
มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างไร

สรุปบทเรียน

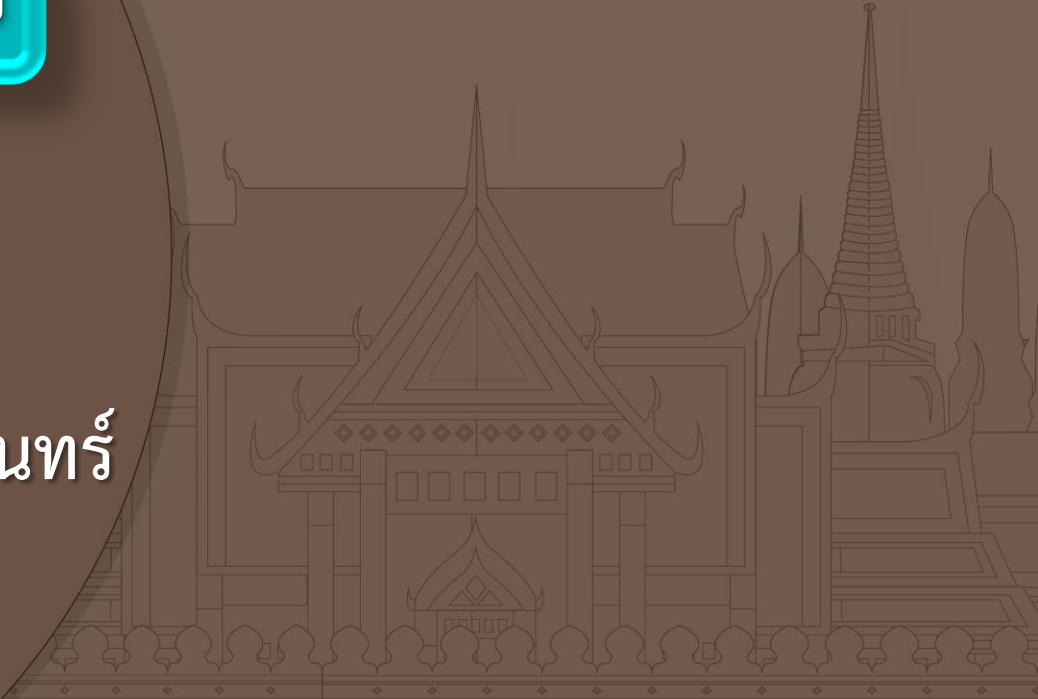
ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกอย่าง
ในวิถีชีวิตของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขปัญหา การดำรงชีวิต
การจัดการ การปรับตัว และการเรียนรู้เพื่อความอยู่รอด
ของบุคคล ชุมชน และสังคม แสดงให้เห็นถึงความสามารถ
และทักษะในการแก้ไขปัญหาของคนไทยในภูมิภาคต่าง ๆ

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง

พัฒนาการความสัมพันธ์
ระหว่างประเทศสมัยรัตนโกสินทร์
กับประเทศเพื่อนบ้าน

สิ่งที่ต้องเตรียม

1. แผนที่แสดงอาณาเขตกรุงรัตนโกสินทร์
ยุคพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
(รัชกาลที่ 1)
2. บัตรคำชื่อประเทศเพื่อนบ้านของสยาม
จำนวน 7 บัตรคำ

(ดาวน์โหลดใบความรู้ได้ที่ www.dltv.ac.th ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รายวิชาประวัติศาสตร์)

สิ่งที่ต้องเตรียม

3. บัตรข้อความที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง
สยามกับประเทศเพื่อนบ้าน จำนวน 7 บัตรข้อความ

4. ข่าวกรณีศึกษา

เรื่อง “ทหารพม่าเข้าสำรวจโพรงดอยต่อคำ
เชื่อมกับดอยนางนอน หวังช่วย 13 หมูป่า”